

**CZARNA LISTA
NIEUCZCIWYCH PRAKTYK
HANDLOWYCH
A GRANICE PRAWA
ZWALCZANIA NIEUCZCIWEJ
KONKURENCJI
W UNII EUROPEJSKIEJ**

ANALIZA PRAWNOPORÓWNAWCZA

Monika Namysłowska

MONOGRAFIE LEX

LEX

a Wolters Kluwer business

**CZARNA LISTA
NIEUCZLIWYCH PRAKTYK
HANDLOWYCH
A GRANICE PRAWA
ZWALCZANIA NIEUCZLIWEJ
KONKURENCJI
W UNII EUROPEJSKIEJ**

ANALIZA PRAWNOPORÓWNAWCZA

Monika Namysłowska

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Publikacja dofinansowana w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC – 2011/01/B/HS5/00509

Stan prawny na 1 stycznia 2014 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Ewa Nowińska

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Ewa Fonkowicz

Opracowanie redakcyjne
Karina Parśniak

Łamanie
Wolters Kluwer

Układ typograficzny
Marta Baranowska

.....
Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegając przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.
.....

.....

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN 978-83-264-3160-9

ISSN 1897-4392

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Helenie i Hannie

Spis treści

Wykaz skrótów / 23

Wstęp / 29

Rozdział I

Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w systemie prawa Unii Europejskiej / 39

1. Uwagi ogólne / 39
2. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako etap w tworzeniu europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 40
  - 2.1. Europejskie prawo zwalczania nieuczciwej konkurencji czy europejskie prawo konsumenckie? / 40
    - 2.1.1. Czarna lista jako element europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 40
    - 2.1.2. Czarna lista jako element europejskiego prawa konsumenckiego / 46
  - 2.2. Rozwój europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 48
    - 2.2.1. Harmonizacja negatywna prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 49
    - 2.2.2. Harmonizacja pozytywna prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 54
      - 2.2.2.1. Pierwsze próby harmonizacji prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / 54
      - 2.2.2.2. Harmonizacja przepisów w relacjach B2B i B2C / 56
      - 2.2.2.3. Harmonizacja przepisów w relacji B2C / 60

- 2.2.2.4. Harmonizacja przepisów w relacji B2B / **63**
- 2.3. Wpływ metody harmonizacji oraz zakresu regulacji prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji na powstanie czarnej listy / **65**
  - 2.3.1. Ewolucja metody harmonizacji prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / **65**
    - 2.3.1.1. Wybór dyrektywy jako instrumentu prawnego / **65**
    - 2.3.1.2. Rezygnacja z harmonizacji minimalnej / **66**
    - 2.3.1.3. Dokonanie harmonizacji maksymalnej / **68**
  - 2.3.2. Odrębna regulacja relacji B2C / **73**
- 2.4. Podsumowanie / **77**
- 3. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako metoda regulacyjna / **78**
  - 3.1. Lista jako instrument prawa Unii Europejskiej / **78**
    - 3.1.1. Biała lista w prawie Unii Europejskiej / **78**
    - 3.1.2. Szara lista w prawie Unii Europejskiej / **79**
    - 3.1.3. Czarna lista w prawie Unii Europejskiej / **83**
  - 3.2. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów / **84**
    - 3.2.1. Rozwój koncepcji listy nieuczciwych praktyk handlowych / **84**
    - 3.2.2. Wybór czarnej listy jako instrumentu prawnego / **85**
    - 3.2.3. Cele czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **87**
      - 3.2.3.1. Osiągnięcie wysokiego poziomu ochrony konsumentów / **87**
      - 3.2.3.2. Ochrona konkurentów? / **89**
      - 3.2.3.3. Przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego / **90**
      - 3.2.3.4. Zwiększenie pewności prawnej / **91**
      - 3.2.3.5. Zapewnienie jednolitości prawa / **92**
      - 3.2.3.6. Uzupełnienie rozwiązań dyrektywy 2005/29/WE / **92**

-
- 3.3. Podsumowanie / **93**
  - 4. Charakterystyka czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **94**
    - 4.1. Zakres załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **94**
      - 4.1.1. Zakres podmiotowy załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **94**
        - 4.1.1.1. Obowiązywanie w relacjach B2C / **94**
        - 4.1.1.2. Obowiązywanie w relacjach przedsiębiorca – przeciętny konsument? / **96**
        - 4.1.1.3. Nieobowiązywanie w relacjach B2B / **101**
      - 4.1.2. Zakres przedmiotowy załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **103**
        - 4.1.2.1. Nieuczciwa praktyka handlowa / **103**
        - 4.1.2.2. Podział na wprowadzające w błąd i agresywne praktyki handlowe / **112**
        - 4.1.2.3. Wyłączenia spod zakresu stosowania czarnej listy / **126**
      - 4.1.3. Zakres terytorialny załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **131**
      - 4.1.4. Zakres teleologiczny załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **131**
    - 4.2. Cechy czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **133**
      - 4.2.1. Bezwzględny charakter zakazów z załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **134**
      - 4.2.2. Jednolite obowiązywanie załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **135**
      - 4.2.3. Zamknięty charakter załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **136**
        - 4.2.3.1. Zamknięty charakter czarnej listy a akt implementujący dyrektywę 2005/29/WE w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej / **138**
        - 4.2.3.2. Zamknięty charakter czarnej listy a akt prawny nieimplementujący dyrektywy 2005/29/WE / **152**
      - 4.2.4. Nadrzędność stosowania załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **156**
    - 4.3. Konsekwencje naruszenia czarnej listy / **157**

- 4.3.1. Legitymacja czynna przy naruszeniu załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **158**
- 4.3.2. Roszczenia przysługujące przy naruszeniu załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **161**
- 4.3.3. Ciężar dowodu w przypadku naruszenia załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **162**
- 4.3.4. Sankcje za naruszenie załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **163**
- 4.4. Podsumowanie / **163**
- 5. Zmiana czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorstw wobec konsumentów / **164**
  - 5.1. Sposób zmiany załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **164**
    - 5.1.1. Znaczenie art. 5 ust. 5 zdanie drugie *in fine* dyrektywy 2005/29/WE / **164**
    - 5.1.2. Formy zmiany załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **166**
  - 5.2. Zakres zmiany załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **167**
    - 5.2.1. Zmiana zakresu podmiotowego załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **167**
    - 5.2.2. Zmiana zakresu przedmiotowego załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **170**
    - 5.2.3. Zmiana zasad stosowania załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **172**
    - 5.2.4. Modyfikacja sposobu zmiany załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **175**
    - 5.2.5. Uchylenie załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **176**
  - 5.3. Podsumowanie / **177**
- 6. Wnioski / **177**

Rozdział II

Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w systemie prawa krajowego / 188

- 1. Uwagi ogólne / **188**
- 2. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako etap w tworzeniu krajowego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / **190**

-
- 2.1. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako etap w tworzeniu krajowego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji, krajowego prawa zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych czy krajowego prawa konsumentckiego / **190**
    - 2.1.1. Prawo polskie / **190**
    - 2.1.2. Prawo niemieckie / **191**
  - 2.2. Rozwój krajowego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / **193**
    - 2.2.1. Prawo polskie / **193**
      - 2.2.1.1. Rozwój polskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji do wydania ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 1993 r. / **193**
      - 2.2.1.2. Wpływ harmonizacji prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji na prawo polskie / **196**
    - 2.2.2. Prawo niemieckie / **201**
      - 2.2.2.1. Rozwój niemieckiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji przed przystąpieniem Niemieckiej Republiki Federalnej do EWG / **201**
      - 2.2.2.2. Wpływ harmonizacji prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji na prawo niemieckie / **204**
  - 2.3. Czarna lista nieuczciwych praktyk krajowych a ewolucja celów krajowego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / **212**
    - 2.3.1. Prawo polskie / **212**
    - 2.3.2. Prawo niemieckie / **215**
  - 2.4. Podsumowanie / **218**
  3. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako metoda regulacyjna w prawie krajowym / **219**
    - 3.1. Lista jako instrument prawa krajowego / **219**
      - 3.1.1. Prawo polskie / **220**
      - 3.1.2. Prawo niemieckie / **221**

- 3.2. Implementacja czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych do prawa krajowego / **221**
  - 3.2.1. Odrębny charakter załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE jako wskazówka implementacyjna? / **224**
  - 3.2.2. Sposób implementacji czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych do prawa krajowego / **225**
    - 3.2.2.1. Prawo polskie / **225**
    - 3.2.2.2. Prawo niemieckie / **228**
    - 3.2.2.3. Polska i niemiecka implementacja czarnej listy nieuczciwych praktyk krajowych na tle transpozycji w wybranych państwach członkowskich / **235**
- 3.3. Cele krajowej czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **236**
  - 3.3.1. Zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów / **236**
  - 3.3.2. Ochrona konkurentów / **237**
  - 3.3.3. Przyczynienie się do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego i krajowego / **238**
  - 3.3.4. Zwiększenie pewności prawnej / **238**
  - 3.3.5. Zapewnienie jednolitości prawa / **239**
  - 3.3.6. Uzupełnienie krajowych rozwiązań zwalczających nieuczciwe praktyki handlowe / **239**
- 3.4. Podsumowanie / **239**
- 4. Charakterystyka czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie polskim i niemieckim / **240**
  - 4.1. Zakres czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie polskim i niemieckim / **240**
    - 4.1.1. Zakres podmiotowy czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie krajowym / **240**
      - 4.1.1.1. Prawo polskie / **240**
      - 4.1.1.2. Prawo niemieckie / **243**
    - 4.1.2. Zakres przedmiotowy czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie krajowym / **246**

-
- 4.1.2.1. Nieuczciwa praktyka handlowa / **246**
      - 4.1.2.2. Podział na wprowadzające w błąd i agresywne praktyki handlowe / **255**
      - 4.1.3. Zakres terytorialny czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie krajowym / **276**
    - 4.2. Cechy czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie krajowym / **276**
      - 4.2.1. Bezwzględny charakter zakazów z czarnej listy w prawie krajowym / **276**
        - 4.2.1.1. Prawo polskie / **276**
        - 4.2.1.2. Prawo niemieckie / **277**
      - 4.2.2. Jednolite obowiązywanie czarnej listy w prawie krajowym / **278**
        - 4.2.2.1. Prawo polskie / **278**
        - 4.2.2.2. Prawo niemieckie / **279**
      - 4.2.3. Zamknięty charakter czarnej listy w prawie krajowym / **279**
        - 4.2.3.1. Prawo polskie / **279**
        - 4.2.3.2. Prawo niemieckie / **281**
      - 4.2.4. Nadrzędne stosowanie / **283**
        - 4.2.4.1. Prawo polskie / **283**
        - 4.2.4.2. Prawo niemieckie / **284**
    - 4.3. Naruszenie czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **284**
      - 4.3.1. Prawo polskie / **284**
        - 4.3.1.1. Odpowiedzialność cywilna / **285**
        - 4.3.1.2. Odpowiedzialność karna / **288**
        - 4.3.1.3. Odpowiedzialność administracyjnoprawna / **288**
      - 4.3.2. Prawo niemieckie / **290**
        - 4.3.2.1. Odpowiedzialność cywilna / **290**
        - 4.3.2.2. Odpowiedzialność karna / **294**
    - 4.4. Podsumowanie / **294**
  - 5. Zmiana czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w prawie krajowym / **296**

- 5.1. Brak możliwości zmiany zakresu krajowej czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów / **296**
- 5.2. Możliwość dokonywania zmian w prawie krajowym w celu zapewnienia poprawnej implementacji załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **296**
  - 5.2.1. Usuwanie krajowych zakazów *per se* nieobjętych załącznikiem I do dyrektywy 2005/29/WE / **297**
    - 5.2.1.1. Prawo polskie / **298**
    - 5.2.1.2. Prawo niemieckie / **304**
  - 5.2.2. Zmiana sposobu implementacji załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **308**
    - 5.2.2.1. Prawo polskie / **308**
    - 5.2.2.2. Prawo niemieckie / **309**
  - 5.2.3. Zmiany w ramach poszczególnych zakazów objętych krajową czarną listą / **310**
- 5.3. Podsumowanie / **311**
6. Wnioski / **311**

Rozdział III

Zakazy z czarnej listy praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów / 321

1. Uwagi ogólne / **321**
2. Wprowadzające w błąd praktyki handlowe przedsiębiorców wobec konsumentów nieuczciwe w każdych okolicznościach / **322**
  - 2.1. Nieprawdziwa informacja o byciu sygnatariuszem kodeksu postępowania / **322**
    - 2.1.1. Prawo Unii Europejskiej / **322**
      - 2.1.1.1. Kodeksy postępowania w dyrektywie 2005/29/WE / **323**
      - 2.1.1.2. Zakaz niezgodnego z rzeczywistością podawania się za sygnatariusza kodeksu postępowania z pkt 1 załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **327**
    - 2.1.2. Prawo krajowe / **330**
      - 2.1.2.1. Prawo polskie / **330**
      - 2.1.2.2. Prawo niemieckie / **332**
    - 2.1.3. Podsumowanie / **334**

-
- 2.2. Posługiwanie się znakiem zaufania lub jakości bez zezwolenia / **335**
    - 2.2.1. Prawo Unii Europejskiej / **335**
    - 2.2.2. Prawo krajowe / **339**
      - 2.2.2.1. Prawo polskie / **339**
      - 2.2.2.2. Prawo niemieckie / **340**
    - 2.2.3. Podsumowanie / **340**
  - 2.3. Fałszywe twierdzenie o zatwierdzeniu kodeksu postępowania przez organ publiczny / **341**
    - 2.3.1. Prawo Unii Europejskiej / **341**
    - 2.3.2. Prawo krajowe / **343**
      - 2.3.2.1. Prawo polskie / **343**
      - 2.3.2.2. Prawo niemieckie / **343**
    - 2.3.3. Podsumowanie / **344**
  - 2.4. Twierdzenie o zatwierdzeniu przez odpowiedni organ / **345**
    - 2.4.1. Prawo Unii Europejskiej / **345**
    - 2.4.2. Prawo krajowe / **349**
      - 2.4.2.1. Prawo polskie / **349**
      - 2.4.2.2. Prawo niemieckie / **350**
    - 2.4.3. Podsumowanie / **351**
  - 2.5. Reklama przynęta / **351**
    - 2.5.1. Prawo Unii Europejskiej / **351**
    - 2.5.2. Prawo krajowe / **359**
      - 2.5.2.1. Prawo polskie / **359**
      - 2.5.2.2. Prawo niemieckie / **361**
    - 2.5.3. Podsumowanie / **364**
  - 2.6. Przynęta i zamiana / **365**
    - 2.6.1. Prawo Unii Europejskiej / **365**
    - 2.6.2. Prawo krajowe / **370**
      - 2.6.2.1. Prawo polskie / **370**
      - 2.6.2.2. Prawo niemieckie / **371**
    - 2.6.3. Podsumowanie / **372**
  - 2.7. Fałszywe twierdzenie o dostępności produktu przez ograniczony czas / **372**
    - 2.7.1. Prawo Unii Europejskiej / **372**
    - 2.7.2. Prawo krajowe / **376**
      - 2.7.2.1. Prawo polskie / **376**
      - 2.7.2.2. Prawo niemieckie / **377**
    - 2.7.3. Podsumowanie / **378**

- 2.8. Udostępnianie usług serwisowych wyłącznie w innym języku / **378**
  - 2.8.1. Prawo Unii Europejskiej / **378**
  - 2.8.2. Prawo krajowe / **381**
    - 2.8.2.1. Prawo polskie / **381**
    - 2.8.2.2. Prawo niemieckie / **382**
  - 2.8.3. Podsumowanie / **383**
- 2.9. Fałszywe twierdzenie o zgodności z prawem sprzedaży produktu / **384**
  - 2.9.1. Prawo Unii Europejskiej / **384**
  - 2.9.2. Prawo krajowe / **387**
    - 2.9.2.1. Prawo polskie / **387**
    - 2.9.2.2. Prawo niemieckie / **387**
  - 2.9.3. Podsumowanie / **388**
- 2.10. Prezentowanie praw przysługujących konsumentom z mocy prawa jako cechy wyróżniającej ofertę / **389**
  - 2.10.1. Prawo Unii Europejskiej / **389**
  - 2.10.2. Prawo krajowe / **391**
    - 2.10.2.1. Prawo polskie / **391**
    - 2.10.2.2. Prawo niemieckie / **391**
  - 2.10.3. Podsumowanie / **392**
- 2.11. Kryptoreklama / **393**
  - 2.11.1. Prawo Unii Europejskiej / **393**
    - 2.11.1.1. Zakazy reklamy ukrytej w regulacjach spoza prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji / **393**
    - 2.11.1.2. Zakaz kryptoreklamy z pkt 11 załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **396**
  - 2.11.2. Prawo krajowe / **400**
    - 2.11.2.1. Prawo polskie / **400**
    - 2.11.2.2. Prawo niemieckie / **401**
  - 2.11.3. Podsumowanie / **405**
- 2.12. Przedstawianie rzeczowo nieściślych twierdzeń dotyczących ryzyka z powodu nienabycia produktu / **405**
  - 2.12.1. Prawo Unii Europejskiej / **405**
  - 2.12.2. Prawo krajowe / **409**
    - 2.12.2.1. Prawo polskie / **409**
    - 2.12.2.2. Prawo niemieckie / **410**

- 2.12.3. Podsumowanie / **410**
- 2.13. Reklamowanie produktu podobnego do produktu innego producenta jako produktu tego producenta / **411**
  - 2.13.1. Prawo Unii Europejskiej / **411**
  - 2.13.2. Prawo krajowe / **417**
    - 2.13.2.1. Prawo polskie / **417**
    - 2.13.2.2. Prawo niemieckie / **417**
  - 2.13.3. Podsumowanie / **418**
- 2.14. Systemy promocyjne typu „piramida” / **419**
  - 2.14.1. Prawo Unii Europejskiej / **419**
  - 2.14.2. Prawo krajowe / **424**
    - 2.14.2.1. Prawo polskie / **424**
    - 2.14.2.2. Prawo niemieckie / **424**
  - 2.14.3. Podsumowanie / **426**
- 2.15. Twierdzenie o kończeniu działalności lub zmianie siedziby / **427**
  - 2.15.1. Prawo Unii Europejskiej / **427**
  - 2.15.2. Prawo krajowe / **430**
    - 2.15.2.1. Prawo polskie / **430**
    - 2.15.2.2. Prawo niemieckie / **431**
  - 2.15.3. Podsumowanie / **432**
- 2.16. Twierdzenie o zwiększeniu szansy na wygraną w grach losowych / **432**
  - 2.16.1. Prawo Unii Europejskiej / **432**
  - 2.16.2. Prawo krajowe / **436**
    - 2.16.2.1. Prawo polskie / **436**
    - 2.16.2.2. Prawo niemieckie / **436**
  - 2.16.3. Podsumowanie / **437**
- 2.17. Fałszywe twierdzenie o leczeniu chorób przez produkt / **438**
  - 2.17.1. Prawo Unii Europejskiej / **438**
  - 2.17.2. Prawo krajowe / **442**
    - 2.17.2.1. Prawo polskie / **442**
    - 2.17.2.2. Prawo niemieckie / **443**
  - 2.17.3. Podsumowanie / **444**
- 2.18. Przekazywanie rzeczowo nieścisłych informacji o warunkach rynkowych / **444**
  - 2.18.1. Prawo Unii Europejskiej / **444**
  - 2.18.2. Prawo krajowe / **447**

- 2.18.2.1. Prawo polskie / **447**
      - 2.18.2.2. Prawo niemieckie / **448**
    - 2.18.3. Podsumowanie / **449**
  - 2.19. Nieprzyznanie opisanych nagród / **449**
    - 2.19.1. Prawo Unii Europejskiej / **449**
    - 2.19.2. Prawo krajowe / **453**
      - 2.19.2.1. Prawo polskie / **453**
      - 2.19.2.2. Prawo niemieckie / **453**
    - 2.19.3. Podsumowanie / **454**
  - 2.20. Opisywanie produktu jako „gratis” / **455**
    - 2.20.1. Prawo Unii Europejskiej / **455**
    - 2.20.2. Prawo krajowe / **459**
      - 2.20.2.1. Prawo polskie / **459**
      - 2.20.2.2. Prawo niemieckie / **460**
    - 2.20.3. Podsumowanie / **461**
  - 2.21. Żądanie zapłaty za niezamówiony towar / **462**
    - 2.21.1. Prawo Unii Europejskiej / **462**
    - 2.21.2. Prawo krajowe / **466**
      - 2.21.2.1. Prawo polskie / **466**
      - 2.21.2.2. Prawo niemieckie / **467**
    - 2.21.3. Podsumowanie / **468**
  - 2.22. Fałszywe podawanie się za konsumenta / **468**
    - 2.22.1. Prawo Unii Europejskiej / **468**
    - 2.22.2. Prawo krajowe / **473**
      - 2.22.2.1. Prawo polskie / **473**
      - 2.22.2.2. Prawo niemieckie / **474**
    - 2.22.3. Podsumowanie / **475**
  - 2.23. Stwarzanie fałszywego wrażenia o dostępności usług serwisowych / **476**
    - 2.23.1. Prawo Unii Europejskiej / **476**
    - 2.23.2. Prawo krajowe / **479**
      - 2.23.2.1. Prawo polskie / **479**
      - 2.23.2.2. Prawo niemieckie / **480**
    - 2.23.3. Podsumowanie / **481**
3. Agresywne praktyki handlowe przedsiębiorców wobec konsumentów nieuczciwe w każdych okolicznościach / **482**
  - 3.1. Stwarzanie wrażenia o niemożliwości opuszczenia pomieszczeń bez zawarcia umowy / **482**
    - 3.1.1. Prawo Unii Europejskiej / **482**

-
- 3.1.2. Prawo krajowe / **486**
    - 3.1.2.1. Prawo polskie / **486**
    - 3.1.2.2. Prawo niemieckie / **486**
  - 3.1.3. Podsumowanie / **486**
  - 3.2. Ignorowanie prośby o opuszczenie domu konsumenta / **487**
    - 3.2.1. Prawo Unii Europejskiej / **487**
    - 3.2.2. Prawo krajowe / **492**
      - 3.2.2.1. Prawo polskie / **492**
      - 3.2.2.2. Prawo niemieckie / **493**
    - 3.2.3. Podsumowanie / **493**
  - 3.3. Uporczywe i niechciane używanie środków komunikacji na odległość / **494**
    - 3.3.1. Prawo Unii Europejskiej / **494**
    - 3.3.2. Prawo krajowe / **499**
      - 3.3.2.1. Prawo polskie / **499**
      - 3.3.2.2. Prawo niemieckie / **500**
    - 3.3.3. Podsumowanie / **503**
  - 3.4. Zniechęcanie konsumenta do dochodzenia roszczeń na podstawie polisy ubezpieczeniowej / **503**
    - 3.4.1. Prawo Unii Europejskiej / **503**
    - 3.4.2. Prawo krajowe / **508**
      - 3.4.2.1. Prawo polskie / **508**
      - 3.4.2.2. Prawo niemieckie / **508**
    - 3.4.3. Podsumowanie / **509**
  - 3.5. Bezpośrednie wezwanie dzieci do nabycia reklamowanych produktów / **510**
    - 3.5.1. Prawo Unii Europejskiej / **510**
    - 3.5.2. Prawo krajowe / **518**
      - 3.5.2.1. Prawo polskie / **518**
      - 3.5.2.2. Prawo niemieckie / **518**
    - 3.5.3. Podsumowanie / **519**
  - 3.6. Żądanie zapłaty za dostawę niezamówioną / **520**
    - 3.6.1. Prawo Unii Europejskiej / **520**
    - 3.6.2. Prawo krajowe / **526**
      - 3.6.2.1. Prawo polskie / **526**
      - 3.6.2.2. Prawo niemieckie / **526**
    - 3.6.3. Podsumowanie / **528**

- 3.7. Informowanie o zagrożeniu utraty pracy lub środków do życia w razie braku zakupu produktu przez konsumenta / **529**
  - 3.7.1. Prawo Unii Europejskiej / **529**
  - 3.7.2. Prawo krajowe / **532**
    - 3.7.2.1. Prawo polskie / **532**
    - 3.7.2.2. Prawo niemieckie / **533**
  - 3.7.3. Podsumowanie / **533**
- 3.8. Stwarzanie fałszywego wrażenia o uzyskaniu nagrody przez konsumenta / **534**
  - 3.8.1. Prawo Unii Europejskiej / **534**
  - 3.8.2. Prawo krajowe / **542**
    - 3.8.2.1. Prawo polskie / **542**
    - 3.8.2.2. Prawo niemieckie / **544**
  - 3.8.3. Podsumowanie / **545**
- 4. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w świetle analizy poszczególnych zakazów *per se* / **545**
  - 4.1. Kształt czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **546**
    - 4.1.1. Długość czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **546**
    - 4.1.2. Stopień nieuczciwości praktyk handlowych zakazanych *per se* / **547**
  - 4.2. Zakres czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **549**
    - 4.2.1. Regulacja praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów / **549**
      - 4.2.1.1. Praktyka handlowa / **549**
      - 4.2.1.2. Relacje przedsiębiorca – konsument / **550**
      - 4.2.1.3. Etap relacji przedsiębiorca – konsument / **552**
    - 4.2.2. Podział na zakazy praktyk wprowadzających w błąd i zakazy praktyk agresywnych / **552**
      - 4.2.2.1. Wprowadzające w błąd praktyki handlowe / **553**
      - 4.2.2.2. Agresywne praktyki handlowe / **555**

-
- 4.2.3. Brak konieczności jednoczesnego spełnienia przesłanek przepisów szczegółowych i klauzuli generalnej / **556**
  - 4.2.4. Konieczność zastosowania modelu przeciętnego konsumenta / **558**
  - 4.2.5. Zamiar przedsiębiorcy jako przesłanka praktyki handlowej zakazanej *per se*? / **558**
  - 4.3. Trudności w interpretacji zakazów *per se* czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **559**
    - 4.3.1. Nieprecyzyjne sformułowania użyte w czarnej liście nieuczciwych praktyk handlowych / **560**
    - 4.3.2. Krzyżujące się zakresy przedmiotowe zakazów *per se* / **561**
    - 4.3.3. Różne wersje językowe załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **561**
    - 4.3.4. Mnożenie trudności interpretacyjnych na skutek implementacji załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **562**
  - 4.4. Metody zwiększenia efektywności czarnej listy / **563**
    - 4.4.1. Udoskonalanie czarnej listy w prawie Unii Europejskiej / **563**
      - 4.4.1.1. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej / **563**
      - 4.4.1.2. Działania Komisji Europejskiej / **565**
      - 4.4.1.3. Zmiana załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE / **571**
    - 4.4.2. Udoskonalanie czarnej listy na płaszczyźnie krajowej / **572**
      - 4.4.2.1. Poprawa efektywności sądów i organów krajowych / **572**
      - 4.4.2.2. Odpowiednia wykładnia zakazów *per se* / **573**
      - 4.4.2.3. Zmiana czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych / **578**
  - 4.5. Podsumowanie / **580**
  - 5. Wnioski / **581**

Wnioski końcowe / **591**

Bibliografia / **603**

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 84/450/EWG** dyrektywa Rady 84/450/EWG z dnia 10 września 1984 r. dotycząca reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej (Dz. Urz. WE L 250 z 19.09.1984, s. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 1, s. 227)
- dyrektywa 89/552/EWG** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 89/552/EWG z dnia 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (Dz. Urz. WE L 298 z 17.10.1989, s. 23; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 1, s. 224)
- dyrektywa 97/55/WE** dyrektywa 97/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 października 1997 r. zmieniająca dyrektywę 84/450/EWG dotyczącą reklamy wprowadzającej w błąd w celu włączenia do niej reklamy porównawczej (Dz. Urz. WE L 290 z 23.10.1997, s. 18; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 3, s. 365)
- dyrektywa 2000/31/WE** dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług

społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz. Urz. WE L 178 z 17.07.2000, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 25, s. 399)

**dyrektywa
2005/29/WE**

dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych”) (Dz. Urz. UE L 149 z 11.06.2005, s. 22)

**dyrektywa
2010/13/UE**

dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 95 z 15.04.2010, s. 1)

**dyrektywa
2011/83/UE**

dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, s. 64)

---

k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
pr. telek.	ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.)
rozporządzenie Rzym II	rozporządzenie nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych „Rzym II” (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 40)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz. Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 47, wersja skonsolidowana)
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006, s. 37, wersja skonsolidowana)
Układ Europejski	Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 38)
u.o.k.k.	ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.)
u.p.n.p.r.	ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206)
u.r.t.	ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226 z późn. zm.)

- u.ś.u.d.e.** ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. Nr 144, poz. 1204 z późn. zm.)
- UWG** ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w wersji wprowadzonej obwieszczeniem z dnia 3 marca 2010 r. (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb in der Fassung der Bekanntmachung vom 3. März 2010) (BGBl. I, 254)
- u.z.n.k.** ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
- u.z.n.k. z 1926 r.** ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 96, poz. 559 z późn. zm.)

Czasopisma i elektroniczne systemy informacji

- BB** Betriebs-Berater
- CMLRev.** Common Market Law Review
- EBLR** European Business Law Review
- EIPR** European Intellectual Property Review
- EJCL** Electronic Journal of Comparative Law
- ELJ** European Law Journal
- E.L.Rev.** European Law Review
- EPS** Europejski Przegląd Sądowy
- ERCL** European Review of Contract Law
- ERPL** European Review of Private Law
- EuR** Europarecht
- euvr** Zeitschrift für Europäisches Unternehmens- und Verbraucherrecht/ Journal of European Consumer and Market Law
- EuZW** Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht
- EWS** Europäisches Wirtschafts- und Steuerrecht

GPR	Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht
GRUR	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
GRUR Int.	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht. Internationaler Teil
GRUR-Prax	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Praxis im Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht
IIC	International Review of Intellectual Property and Competition Law
I.P.Q.	Intellectual Property Quarterly
JCP	Journal of Consumer Policy
JZ	Juristenzeitung
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
LEX	System informacji prawnej Wolters Kluwer Polska
MoP	Monitor Prawniczy
M.Pr.Handl.	Monitor Prawa Handlowego
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
PiP	Państwo i Prawo
PIPWI UJ	Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
R.D.U.E.	Revue du Droit de l'Union Européenne
R.E.D.C.	Revue européenne de droit de la consommation
R.I.D.E.	Revue internationale de droit économique
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
VuR	Verbraucher und Recht
WRP	Wettbewerb in Recht und Praxis
ZEuP	Zeitschrift für Europäisches Privatrecht

ZfRV Zeitschrift für Rechtsvergleichung, Internationales Privatrecht und Europarecht

Inne

B2C przedsiębiorca – konsument (ang. business-to-consumer)
B2B przedsiębiorca – przedsiębiorca (ang. business-to-business)
BGH Bundesgerichtshof
LG Landesgericht
NSA Naczelny Sąd Administracyjny
OLG Oberlandesgericht
RGBL Reichsgesetzblatt
SA Sąd Apelacyjny
SN Sąd Najwyższy
TS Trybunał Sprawiedliwości
UE Unia Europejska
UKE Urząd Komunikacji Elektronicznej
UOKiK Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WE Wspólnota Europejska
WSA wojewódzki sąd administracyjny

Wstęp

I. Niespodziewanie dla przedstawicieli doktryny, podmiotów stosujących prawo i dla prawodawcy UE czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów, będąca przedmiotem niniejszej monografii, stała się najważniejszym elementem dyrektywy 2005/29/WE o nieuczciwych praktykach handlowych¹ (dalej: dyrektywa 2005/29/WE, dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych lub dyrektywa)². Początkowo to sama dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych była nazywana kamieniem milowym³, zmianą paradygmatu⁴, fundamentem⁵ i jednym z najważniejszych aktów prawnych UE wydanych w ostatnich latach⁶. Czarna lista bywała zaś

---

¹ Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych”) (Dz. Urz. UE L 149 z 11.06.2005, s. 22).

² J. Glöckner, F. Henning-Bodewig, *EG-Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken: Was wird aus dem „neuen” UWG?*, WRP 2005, nr 11, s. 1315.

³ S. Jungheim, M. Haberkamm, *Probleme der UWG-Novelle zur Umsetzung der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken*, VuR 2009, nr 7, s. 252.

⁴ A. Ohly, *Bausteine eines europäischen Lauterkeitsrechts – zugleich Besprechung von Jochen Glöckner, Europäisches Lauterkeitsrecht*, WRP 2008, nr 2, s. 180.

⁵ Ch. Brömmelmeyer, *Der Binnenmarkt als Leitstern der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken*, GRUR 2007, nr 4, s. 295.

⁶ G. Howells, H.-W. Micklitz, T. Wilhelmsson, *European Fair Trading Law: The Unfair Commercial Practices Directive*, Ashgate 2006, wprowadzenie; podobnie J. Stuyck, E. Terry, T. Van Dyck, *Confidence through fairness? The new Directive on unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market*, CMLRev. 2006, nr 1, s. 107.

marginalizowana⁷ i błędnie rozumiana⁸, prawdopodobnie ze względu na poświęcenie jej wyłącznie art. 5 ust. 5 dyrektywy 2005/29/WE oraz umieszczenie wykazu praktyk w załączniku, czyli poza głównym tekstem dyrektywy. Dopiero z biegiem czasu kluczowa rola załącznika I stała się jasna. To właśnie czarna lista, jako szczególnie instrument prawny i najważniejsza innowacja w technice harmonizacji, za pomocą której dochodzi do harmonizacji przez przykłady, nie zasady⁹, najpełniej wyraża cechy dyrektywy 2005/29/WE, a wśród pozostałych rozwiązań dyrektywy ma najsilniejszy wpływ na krajowe systemy prawne i jest decydującym kryterium oceny nieuczciwości¹⁰. Czarna lista jest więc zasadnie nazywana centralnym punktem europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji,¹¹ będąc jednocześnie jego niezwykle intrygującą częścią.

II. Określenie „czarna lista” występuje we wszystkich językach Unii Europejskiej (np. ang. *the black list of unfair commercial practices*, niem. *die Schwarze Liste der unlauteren Geschäftspraktiken*, fr. *la liste noire des pratiques commerciales déloyales*) na określenie listy zawsze nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów, znajdującej się w załączniku I do dyrektywy 2005/29/WE¹². Czarna lista zawiera wykaz zakazanych *per se* 31 praktyk handlowych, w tym 23 praktyk wprowadzających w błąd i 8 praktyk agresywnych. Nazwa załącznika I nawiązuje do jego charakteru prawnego. Wszystkie praktyki handlowe wskazane w załączniku I muszą być bowiem zawsze zakazane

⁷ Na przykład Ch. Handig przy omawianiu struktury dyrektywy nie wymienił czarnej listy. Ch. Handig, *Harmonisierung des Lauterkeitsrechts in der EU*, Wien 2006, s. 75.

⁸ Zob. np. W. Veelken, *Kundenfang gegenüber dem Verbraucher. Bemerkungen zum EG-Richtlinienentwurf über unlautere Geschäftspraktiken*, WRP 2004, nr 1, s. 25; uzasadnienie projektu ustawy zmieniającej UWG z dnia 20 sierpnia 2008 r., BT-Dr 16/10145, s. 30; uwaga 13 do rządowego projektu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 25 kwietnia 2007 r., druk nr 1682, V kadencja Sejmu.

⁹ H. Collins, *Harmonisation by Example: European Laws against Unfair Commercial Practices*, *The Modern Law Review* 2010, nr 1, s. 117.

¹⁰ Ch. Alexander, *Die Rechtsprechung des EuGH zur Richtlinie 2005/29/EG bis zum Jahr 2012*, WRP 2013, nr 1, s. 19.

¹¹ I. Scherer, „Case law” in *Gesetzesform – Die „Schwarze Liste” als neuer UWG-Anhang*, NJW 2009, nr 6, s. 325.

¹² Zob. np. wytyczne w sprawie wdrożenia/wykonania dyrektywy 2005/29/WE dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych, SEC (2009) 1666, s. 57; R. Stefanicki, *Nieuczciwe praktyki handlowe w świetle prawodawstwa Unii Europejskiej – dyrektywa 2005/29/WE*, Warszawa 2007, s. 201.

w każdym państwie członkowskim UE jako nieuczciwe w każdych okolicznościach. Nie jest więc możliwe przeprowadzenie analizy nieuczciwości konkretnej praktyki handlowej w danym stanie faktycznym. Praktyki handlowe wskazane w załączniku I są jednocześnie jedynymi praktykami handlowymi, które mają być uznane za nieuczciwe bez oceny konkretnego przypadku w świetle art. 5–9 dyrektywy 2005/29/WE¹³. Państwa członkowskie nie mogą samodzielnie modyfikować czarnej listy.

Tylko pozornie proste są zasady stosowania załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE i jego skutki w krajowych systemach prawnych. Już orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE i kolejne pytania prejudycjalne sądów krajowych wskazują na szereg trudności w stosowaniu prawa krajowego, spowodowanych wprowadzeniem listy praktyk handlowych nieuczciwych w każdych okolicznościach. Poważne wątpliwości budzi zarówno interpretacja poszczególnych zakazów, jak i relacja czarnej listy z pozostałymi przepisami chroniącymi konsumentów przed nieuczciwymi praktykami handlowymi przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jej konsekwencje dla krajowego systemu prawnego. Skala wskazywanych problemów pozwala zakwestionować możliwość osiągnięcia celu stawianego przed czarną listą. Zastosowanie pionierskiego w prawie UE instrumentu prawnego miało zapewnić większą pewność prawną i, w ślad za dyrektywą 2005/29/WE, przyczynić się m.in. do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Weryfikacji przez pryzmat czarnej listy musi też podlegać twierdzenie wyrażone w pkt 12 preambuły dyrektywy, że zarówno konsumenci, jak i przedsiębiorstwa będą mogli polegać na jednolitych ramach regulacyjnych, opartych na jasno zdefiniowanych pojęciach prawnych, regulujących wszystkie aspekty nieuczciwych praktyk handlowych w całej UE. Należy zatem zastanowić się, czy przepisy załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE oraz przepisy implementujące go do systemów krajowych mogą realizować założenia dyrektywy 2005/29/WE.

W celu kompleksowej oceny efektywności czarnej listy w zwalczaniu nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów, jej analiza zostanie przeprowadzona na płaszczyźnie unijnej i krajowej z uwzględnieniem zarówno charakterystyki czarnej listy jako szczególnego instrumentu prawnego, jak i wykładni zakazów *per se*. Podstawą rozważań są przepisy prawa materialnego. Przepisy procedu-

¹³ Zob. pkt 17 preambuły dyrektywy 2005/29/WE.

ralne będą omówione w zakresie, w jakim wspierają lub utrudniają realizację celów czarnej listy.

III. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych w prawie UE zostanie przedstawiona w rozdziale I niniejszej monografii. Ponieważ punktem wyjściowym jest założenie, że dyrektywa 2005/29/WE jest kolejnym etapem w rozwoju europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji, to załącznik I zostanie omówiony na tle historycznym tej dziedziny prawa. Bezpośrednio związana z długotrwałym rozwojem europejskich regulacji zwalczania nieuczciwej konkurencji jest zmiana metody harmonizacji prawa krajowego państw członkowskich na harmonizację maksymalną, skutkująca możliwością wprowadzenia czarnej listy. Odrębnej analizy wymagają przyczyny i zasadność rozdzielienia ochrony w relacjach przedsiębiorca – konsument (ang. *business-to-consumer*, B2C) od ochrony w relacjach przedsiębiorca – przedsiębiorca (ang. *business-to-business*, B2B). Przybliżone zostaną również powody wprowadzenia czarnej listy i jej cele.

Załącznik I stanowi jedną z trzech grup przepisów zakazujących nieuczciwych praktyk handlowych w dyrektywie 2005/29/WE obok klauzuli generalnej wprowadzającej zakaz nieuczciwych praktyk handlowych (art. 5 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 2 dyrektywy 2005/29/WE) oraz przepisów szczegółowych zakazujących praktyk handlowych wprowadzających w błąd i agresywnych praktyk handlowych (art. 6–9 dyrektywy 2005/29/WE). Niezbędne jest wobec tego scharakteryzowanie załącznika I w świetle pozostałych przepisów dyrektywy 2005/29/WE, co pozwoli określić specyfikę czarnej listy. Szczególne miejsce zostanie poświęcone jej zamkniętemu charakterowi, którego skutki widoczne są w orzeczeniach TS dotyczących zarówno aktów prawnych implementujących dyrektywę, jak i regulacji dotyczących praktyk handlowych B2C, które nie stanowią bezpośredniej implementacji dyrektywy 2005/29/WE.

Rozdział I zostanie zakończony analizą zakazu zmiany czarnej listy przez państwa członkowskie i omówieniem perspektyw jej rozwoju, również w świetle pierwszego sprawozdania Komisji ze stosowania dyrektywy 2005/29/WE¹⁴, wydanego dopiero w marcu 2013 r.

---

¹⁴ Pierwsze sprawozdanie w sprawie stosowania dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu

IV. Załącznik I do dyrektywy 2005/29/WE zaczyna w pełni funkcjonować dopiero po jego transpozycji do prawa krajowego. Dlatego w rozdziale II przeprowadzę analizę krajowych list praktyk handlowych nieuczciwych w każdych okolicznościach. Przedmiotem badań będzie polska i niemiecka czarna lista. Analiza dwóch systemów prawnych pozwala nie tylko na ocenę krajowych czarnych list, lecz także istotnie ją wspiera oraz umożliwia weryfikację założeń załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE.

Wybór prawa polskiego i niemieckiego wynika z mieszanki podobieństw i różnic, jakie te systemy tworzą. Oba systemy zwalczania nieuczciwej konkurencji powiązane są historycznie, ponieważ przepisy polskie były wzorowane początkowo na rozwiązaniach niemieckich. Przed uchwaleniem dyrektywy 2005/29/WE zarówno polska, jak i niemiecka ustawa miały analogiczną konstrukcję opartą na klauzuli generalnej określającej nieuczciwość jako sprzeczność z dobrymi obyczajami. Odpowiednie ustawy kompleksowo chroniły przed nieuczciwością rynkową zarówno konkurentów, konsumentów, jak i interes ogółu. Zbliżona jest również systematyka obecnych ustaw, która nawiązuje do modelu dyrektywy 2005/29/WE, lecz go nie kopiuje. Obie regulacje zwalczają więc nieuczciwość rynkową w relacjach przedsiębiorca – konsument za pomocą klauzuli generalnej, przepisów szczegółowych oraz czarnej listy.

Różnice pomiędzy polskim i niemieckim systemem prawnym wynikają ze znacznie dłuższej i bardziej intensywnej tradycji stosowania prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji w Niemczech niż w Polsce, związanej z nieporównywalnie bogatszym orzecznictwem i literaturą przedmiotu. Ponadto, choć dyrektywa 2005/29/WE zaburzyła realizowanie potrójnego celu ochrony przez ustawę polską i niemiecką, to uczyniła to w odmienny sposób. W Polsce implementacja dyrektywy 2005/29/WE została dokonana w 2007 r. w formie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym¹⁵, na skutek czego wyłączono praktyki B2C z zakresu dotychczasowej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 1993 r.¹⁶ W konsekwencji, ochrona przed

---

Europejskiego i Rady („dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych”), COM (2013) 139 final.

¹⁵ Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206).

¹⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503, tekst jednolity).

nieuczciwą konkurencją jest zapewniona w Polsce za pomocą dwóch ustaw, co może powodować sprzeczność z dyrektywą 2005/29/WE. Natomiast w Niemczech załącznik I został implementowany w 2008 r. do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej: UWG) z 2004 r.¹⁷, realizującej nadal potrójny cel ochrony. Niemiecka czarna lista obowiązuje jednak tylko w relacjach B2C. Wybór Polski i Niemiec oznacza również analizę porównawczą systemów prawnych nowego i starego państwa członkowskiego UE. Doświadczenie Niemiec związane z prawem UE nie zapobiegło jednak dokonaniu błędnej implementacji. Nieprawidłowa okazała się więc zarówno polska, jak i niemiecka transpozycja, co potwierdził TS.

Podobnie jak w rozdziale I, również w rozdziale II czarne listy zostaną przedstawione na tle rozwoju krajowych systemów prawnych ze szczególnym uwzględnieniem ich europeizacji. Zbadany zostanie wpływ odmiennej ewolucji niemieckiego i polskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji na kształt czarnej listy. Przybliżę metodę implementacji załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE w Polsce i w Niemczech oraz dokonam charakterystyki polskiej i niemieckiej czarnej listy, a także jej odrębności w stosunku do pozostałych przepisów krajowych. Punktem odniesienia dla przedstawienia obu regulacji będzie załącznik I do dyrektywy. Dodatkowo, polska i niemiecka czarna lista zostaną porównane ze sobą.

W rozdziale II skupię się też na skutkach zasad czarnej listy w prawie krajowym. Mimo że ani Polska, ani Niemcy nie mogą samodzielnie zmienić listy praktyk *per se* narzuconej załącznikiem I do dyrektywy 2005/29/WE, to korekta krajowego systemu prawnego wydaje się niezbędna, również w świetle orzecznictwa TS. Trybunał za sprzeczny z dyrektywą uznał przepis zarówno prawa polskiego, jak i niemieckiego jako niewystępujący na czarnej liście zakaz praktyki handlowej nieuczciwej w każdych okolicznościach. W konsekwencji, w Polsce została dokonana odpowiednia nowelizacja ustawy – Prawo telekomunikacyjne¹⁸, a w Niemczech jest nadal stosowana pronijna

---

¹⁷ Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w wersji wprowadzonej obwieszczeniem z dnia 3 marca 2010 r. (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb in der Fassung der Bekanntmachung vom 3. März 2010*), BGBl. I, 254.

¹⁸ Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. Nr 171, poz. 1800 z późn. zm.). Zob. art. 1 pkt 42 lit. a ustawy z dnia 16 listopada 2012 r. o zmianie ustawy – Prawo telekomunikacyjne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1445).

wykładnia § 4 pkt 6 UWG. Nie są to jedyne przepisy budzące zastrzeżenia w obu systemach prawnych, co również zostanie wskazane.

V. W rozdziale III analizie zostaną poddane poszczególne zakazy z czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów. Punktem wyjścia dla wykładni każdego z zakazów *per se* 31 praktyk handlowych będzie odpowiedni przepis załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE. Przepisy UE są w przypadku zakazów *per se* tym istotniejsze, że przepisy krajowe powinny stanowić, dla zapewnienia jednolitego stosowania czarnej listy, ich wierny odpowiednik. Następnie zostaną omówione przepisy implementujące dany zakaz w prawie polskim i niemieckim. Ze względu na konieczność wykładni prounijnej, przepisy prawa polskiego i niemieckiego przedstawię wyłącznie w zakresie różnic w stosunku do implementowanych przez nie przepisów załącznika I. Wykładnia będzie oparta na orzecznictwie sądów krajowych, a w przypadku systemu polskiego – również na decyzjach Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Uwzględnię wyrok TS z dnia 18 października 2012 r. w sprawie C-428/11 *Purely Creative i in.*¹⁹, w którym Trybunał dokonał interpretacji zakazu z załącznika I. Jest to dotychczas jedyny wyrok TS, w którym została dokonana wykładnia zakazu *per se*, lecz już to orzeczenie dostarcza wielu wskazówek interpretacyjnych i pozwala na uznanie niemieckiej implementacji za błędną.

Ponadto, dokonam syntetycznej oceny wyboru praktyk objętych załącznikiem I do dyrektywy 2005/29/WE z uwzględnieniem procesu legislacyjnego i stopnia ich nieuczciwości, w tym istotności wpływu na decyzję konsumenta oraz spełniania przez zakazy *per se* założeń dyrektywy 2005/29/WE. Przystawię trudności w interpretacji zakazów *per se*, spowodowane np. przez nieostre pojęcia utrudniające określenie zakresu przedmiotowego zakazów i wymagające analizy modelu przeciętnego konsumenta, a także skutki różnic wynikających z odmiennych wersji językowych załącznika I i różnic powstających w trakcie implementacji czarnej listy. Następnie wskażę metody zwiększenia efektywności czarnej listy zarówno na płaszczyźnie unijnej, jak i krajowej.

Interpretacji przepisów czarnej listy będzie przyświecać nadrzędne pytanie: czy sformułowanie zakazów umożliwi urzeczywistnienie nakazu jednolitego jej stosowania w państwach członkowskich UE? Do-

---

¹⁹ Wyrok TS z dnia 18 października 2012 r. w sprawie C-428/11 *Purely Creative i in.*, niepubl.

piero więc analiza zakazów *per se* w rozdziale III pozwoli na domknięcie weryfikacji założeń prawodawcy UE i umożliwi wskazanie ostatecznych granic czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych.

VI. Wielopłaszczyznowe badania nad czarną listą nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów nie są celem samym w sobie. Dlatego w zakończeniu niniejszej monografii ocena załącznika I dyrektywy 2005/29/WE oraz przepisów implementujących go do prawa polskiego i niemieckiego będzie podstawą oceny unijnego modelu obecnej ochrony przez nieuczciwą konkurencją. Wnioski będą jednocześnie prowadzić do odpowiedzi na pytanie dotyczące możliwości stworzenia i granic stosowania europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji obejmującego zarówno regulacje chroniące przed nieuczciwością praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów, jak i przepisy dotyczące ochrony przed nieuczciwymi działaniami przedsiębiorców wobec przedsiębiorców.

Przedstawiona analiza nabiera dodatkowego znaczenia w świetle planów legislacyjnych Komisji w obszarze nieuczciwych praktyk handlowych B2B. Prace toczą się obecnie głównie w obszarze wertykalnych praktyk handlowych B2B, a rozpoczęła je Zielona Księga w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw produktów spożywczych i niespożywczych między przedsiębiorstwami ze stycznia 2013 r.²⁰ Natomiast Komunikat Komisji w sprawie przeglądu dyrektywy 2006/114/WE z listopada 2012 r.²¹ wskazuje na potrzebę rewizji dyrektywy dotyczącej reklamy wprowadzającej w błąd w relacjach B2B i reklamy porównawczej. Z Komunikatu wynika, że czarna lista tak bardzo spodobała się Komisji, że planuje ją zastosować również dla regulacji relacji horyzontalnych B2B, co najmniej w zakresie reklamy wprowadzającej w błąd²².

VII. W monografii została zastosowana typowa dla nauk prawnych metoda dogmatyczna. Podstawą pracy badawczej jest analiza unijnych

---

²⁰ Zielona Księga w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw produktów spożywczych i niespożywczych między przedsiębiorstwami, COM (2013) 37 final.

²¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Ochrona przedsiębiorstw przed wprowadzającymi w błąd praktykami marketingowymi i zapewnienie skutecznego wykonania. Przegląd dyrektywy 2006/114/WE dotyczącej reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej, COM (2012) 702 (dalej: komunikat Komisji dotyczący wprowadzających w błąd praktyk marketingowych).

²² Tamże, pkt 5.2.1.

i polskich aktów prawnych, orzecznictwa TS oraz sądów i organów krajowych, a także stanowiska doktryny polskiej i zagranicznej.

Ponadto, zastosowałam metodę prawnoprównawczą, która ma szczególne uzasadnienie dla badań nad tematyką, której przedmiotem jest harmonizacja. Połączenie analizy regulacji UE i jej krajowych odpowiedników obrazuje, jak złożona materia załącznika I zostaje dodatkowo skomplikowana na płaszczyźnie krajowej. Punktem wyjścia jest więc prawo UE, w świetle którego zostały porównane regulacje dwóch państw członkowskich. O wyborze prawa polskiego i niemieckiego, jako podstawy analizy funkcjonowania czarnej listy, zdecydowały zarówno podobieństwa, jak i różnice w obu systemach prawnych, które wskazałam powyżej. Rzetelna analiza kolejnych systemów prawnych nie tylko nie byłaby możliwa, lecz także nie wprowadziłaby nowych argumentów do analizy skutków implementacji załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE²³.

Metoda komparatystyczna narzuca jednak konieczność zastosowania wielu uproszczeń, co wynika m.in. z bariery językowej, niepozwalającej na zastosowanie pojęć jednolitych na określenie tego samego zjawiska. W celu zwiększenia przejrzystości wywodów np. termin „czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych”, określający pierwszoplanowo załącznik I do dyrektywy 2005/29/WE, w monografii stosowany jest również jako zbiorcze określenie instrumentu prawnego w postaci czarnej listy obejmującej zakazy praktyk handlowych, mimo że polskim pojęciem prawnym jest praktyka rynkowa, a niemieckim – działanie handlowe.

Dla prawa UE istotna jest również wykładnia porównawczo-językowa. W przypadku dyrektywy 2005/29/WE analizowałam pomocniczo angielską, niemiecką i francuską wersję językową. Natomiast tłumaczenie ustawy niemieckiej jest tłumaczeniem własnym, uwzględniającym nie tylko brzmienie niemieckiej regulacji, lecz także polską i niemiecką wersję językową dyrektywy 2005/29/WE.

Niniejsza monografia obejmuje stan prawny na dzień 30 września 2013 r.

---

²³ W zakresie regulacji zwalczania nieuczciwej konkurencji w porządkach prawnych części państw członkowskich UE i wybranych państw trzecich odsyłam do najnowszego opracowania zbiorowego F. Henning-Bodewig (red.), *International Handbook on Unfair Competition*, München 2013, a także M. Schmidt-Kessel, S. Schubmehl (red.), *Lauterkeitsrecht in Europa*, München 2011.

VIII. Monografia nie powstałaby w takim kształcie bez finansowania moich badań przez Narodowe Centrum Nauki (nr projektu: 2011/01/B/HS5/00509), za co bardzo dziękuję.

Chciałabym również z całego serca podziękować każdej z wielu osób, z którymi w Polsce i zagranicą rozmawiałam na temat czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych. Dziękuję za poświęcony mi czas na omówienie dużych i małych kwestii merytorycznych, przekazane pomysły, ciągłe motywowanie, ale i pomocną krytykę oraz trudne pytania. Dziękuję nie tylko za wsparcie naukowe, ale i prywatne, z którego nieustannie korzystałam przez cały okres pisania. Mężowi – za wszystko.

Rozdział I

Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów w systemie prawa Unii Europejskiej

1. Uwagi ogólne

Lista praktyk handlowych nieuczciwych w każdych okolicznościach, będąc częścią dyrektywy 2005/29/WE, jest obecnie najbardziej zaawansowanym instrumentem prawnym z zakresu europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji. Czarna lista jest jednocześnie wynikiem ewolucji tej dziedziny prawa w UE. Prawidłowe zrozumienie znaczenia załącznika I wymaga analizy trwających ponad 50 lat prób harmonizacji krajowych systemów zwalczania nieuczciwej konkurencji. Dodatkowo, przez objęcie swym zakresem wyłącznie relacji przedsiębiorca – konsument i stanowienie najpełniejszego przejawu harmonizacji maksymalnej, czarna lista jest doskonałym przykładem tendencji zachodzących współcześnie w europejskim prawie zwalczania nieuczciwej konkurencji, zbliżającym się do europejskiego prawa konsumencckiego.

Wyjątkowy charakter załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE wynika z faktu, że jest to przykład zastosowania po raz pierwszy na płaszczyźnie unijnej dla zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych instrumentu prawnego w postaci czarnej listy. Wybór formy czarnej listy odróżnia zasadniczo listę praktyk handlowych zakazanych *per se*, czyli objętych niewzruszalnym domniemaniem nieuczciwości, od list białych i szarych. Dzięki czarnej liście w szczególnie intensywny sposób miały być realizowane cele ochrony przed nieuczciwymi praktykami

handlowymi, takie jak zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów czy zwiększenie pewności prawa.

Istota czarnej listy została określona w art. 5 ust. 5 dyrektywy 2005/29/WE i pkt 17 preambuły dyrektywy. Do podstawowych cech czarnej listy należy jej bezwzględny, jednolity i zamknięty charakter oraz konieczność nadrzędnego stosowania. Czarna lista, poprzez zakazanie 31 praktyk handlowych w każdych okolicznościach, istotnie odbiega od pozostałych instrumentów prawnych użytych w dyrektywie 2005/29/WE, czyli klauzuli generalnej i przepisów szczegółowych. Właśnie na cechach i skutkach czarnej listy koncentruje się orzecznictwo TS, które w zakresie dyrektywy 2005/29/WE dotyczy niemal wyłącznie załącznika I.

Charakter czarnej listy podkreśla i zapewnia sposób zmiany załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE. Załącznik I może być bowiem zmodyfikowany wyłącznie przez zmianę samej dyrektywy. Choć Komisja wykluczyła w marcu 2013 r. modyfikację dyrektywy 2005/29/WE, korekta czarnej listy może nastąpić w późniejszym czasie bądź przez nowelizację dyrektywy, bądź na podstawie aktów prawnych UE dotyczących szczegółowych aspektów zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych.

Analiza załącznika I do dyrektywy 2005/29/WE pozwala na wskazanie granic czarnej listy, co jest równoznaczne z odpowiedzią na pytanie o możliwy zakres realizowanych przez nią celów.

2. Czarna lista nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów jako etap w tworzeniu europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji

2.1. Europejskie prawo zwalczania nieuczciwej konkurencji czy europejskie prawo konsumenckie?

2.1.1. Czarna lista jako element europejskiego prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji

Odpowiadając na pytanie dotyczące miejsca załącznika I w systemie prawa UE, nie powinno budzić wątpliwości bezpośrednie powiązanie

czarnej listy praktyk handlowych nieuczciwych *per se* z dziedziną prawa regulującą nieuczciwość rynkową i to niezależnie od użycia w nazwie czarnej listy określenia „nieuczciwe”. Czarna lista ma nietypowy charakter ze względu na wyłączenie możliwości oceny nieuczciwości 31 praktyk handlowych nią objętych i wprowadzenie ich bezwzględnego zakazu. Załącznik I jest jednak częścią dyrektywy 2005/29/WE, która w pkt 8 preambuły umieszcza zwalczanie nieuczciwych praktyk handlowych w dziedzinie nieuczciwej konkurencji²⁴.

Dokładny zakres prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji jest trudny do określenia. „Nieuczciwa konkurencja” jest terminem, który wykształcił się w XIX w. w orzecznictwie francuskim²⁵. Za wspólne źródło prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji w UE i jednocześnie źródło ochrony międzynarodowej może być uznana konwencja związkowa paryska o ochronie własności przemysłowej z 1883 r.²⁶, która w art. 10bis zobowiązywała państwa zawierające umowę do zapewnienia skutecznej ochrony przeciw nieuczciwej konkurencji²⁷. Sygnatariuszami konwencji paryskiej jest obecnie ponad 160 państw, w tym państwa członkowskie UE. Prawo zwalczania nieuczciwej konkurencji (ang. *unfair competition law*; niem. *Recht gegen unlauteren Wettbewerb*, fr. *droit de la concurrence déloyale*) nie jest mimo tego rozumiane jednoznacznie na gruncie krajowych systemów prawnych²⁸, ponieważ rozwijało się niejednorodnie w poszczególnych państwach. Punktem wspólnym dla rozumienia prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji w państwach członkowskich jest ochrona przedsiębiorców przed nieuczciwymi zachowaniami ich konkurentów. Dostrzeżona w drugiej połowie XX w. konieczność ochrony konsumentów przez prawo zwal-

²⁴ Tak też np. H. Köhler, *Zur Umsetzung der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken*, GRUR 2005, nr 10, s. 794; F. Henning-Bodewig, *Die Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs in den EU-Mitgliedstaaten: eine Bestandsaufnahme*, GRUR Int. 2010, nr 4, s. 273 i n.

²⁵ Zob. E. Ulmer, *Die Bekämpfung des unlauteren Wettbewerbs im Gemeinsamen Markt*, GRUR Int. 1973, nr 4, s. 135–136.

²⁶ Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r. zmieniona w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r., w Hadze dnia 6 listopada 1925 r., w Londynie dnia 2 czerwca 1934 r., w Lizbonie dnia 31 października 1958 r. i w Sztokholmie dnia 14 lipca 1967 r. – Akt sztokholmski z dnia 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51 z późn. zm.).

²⁷ Zob. więcej F. Henning-Bodewig, *Internationale Standards gegen unlauteren Wettbewerb*, GRUR Int. 2013, nr 1, s. 1 i n.

²⁸ Zob. też A. Beater, *Unlauterer Wettbewerb*, Tübingen 2011, s. 2–3.

Monika Namysłowska – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Europejskiego Prawa Gospodarczego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; stypendystka m.in. Narodowego Centrum Nauki; autorka i współautorka kilkunastu publikacji z zakresu prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji, prawa ochrony konsumentów, prawa reklamy i prawa Unii Europejskiej, redaktor naukowej monografii *Reklama. Aspekty prawne* (2012).

■ W książce przedstawiono problematykę czarnej listy nieuczciwych praktyk handlowych, wprowadzonej załącznikiem I do dyrektywy 2005/29/WE o nieuczciwych praktykach handlowych.

■ Publikacja zawiera m.in. omówienie:

- wymienionych w liście zakazanych praktyk handlowych przedsiębiorców wobec konsumentów – w tym działań z zakresu reklamy, sprzedaży, gier losowych, konkursów z nagrodami oraz sprzedaży typu „piramida”,
- konsekwencji istnienia czarnej listy w postaci niemożności bezwzględnego zakazania w prawie krajowym innych praktyk handlowych niż wskazane w załączniku I,
- wniosków dotyczących błędnej implementacji czarnej listy do polskiego i niemieckiego porządku prawnego.

■ Książka przeznaczona jest dla praktyków – prawników, a także przedsiębiorców i konsumentów, zawiera też rozbudowaną część teoretycznoprawną, dzięki czemu zainteresuje również teoretyków prawa.

„Recenzowana monografia (...) porusza tematykę dotąd w literaturze polskiej szerzej nieomówioną. Zaletą jest tu nie tylko temat, lecz także umiejętność jasnego przedstawienia kwestii trudnych, oparcie wywodów zarówno na wypowiedziach doktryny, jak i na odpowiednio dobranym orzecznictwie”.

z recenzji prof. dr hab. Ewy Nowińskiej

Uniwersytet Jagielloński

SERIA REKOMENDOWANA PRZEZ KATEDRĘ PRAWA WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UJ

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-3160-9

9 788326 431609

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

